

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti za period

2. - 8. april 2016. godine

Bilten broj 15/2016

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom.....	3
Suptilo umeće skretanja sa teme.....	3
Predizborne ankete.....	3
Kolateralna korist od predizbornog špartanja Srbijom.....	4
Kad Zakon ne dopušta smenu direktora JP.....	5
Konferencije.....	6
Uloga Upravnog suda u primeni antikorupcijskih propisa.....	6
Juriš u medije preko promotivnih aktivnosti funkcionera.....	7
Mediji	10
Kupovina priznanja za direktore JP i JKP.....	10

Aktivnosti

Transparentnost Srbija organizovala je 5. aprila konferenciju o ulozi Upravnog suda u primeni antikorupcijskih propisa. Istog dana predstavnik TS učestvovao je na konferenciji Novosadske novinarske škole i predstavio presek monitoringa "funkcionerske kampanje" tokom prve tri nedelje izborne kampanje. Bili smo i [na okruglom stolu](#) "Korupcija u Srbiji - trendovi i strategija rešavanja problema", 6. aprila, u organizaciji udruženja "Davidović Grol".

Predsednik TS prof. Vladimir Goati imao je 4. aprila sastanak sa delegacijom Parlamentarne skupštine Saveta Evrope, koja zajedno sa ODIHR misijom OEBS-a posmatra parlamentarne izbore u Srbiji. Reč je o sastanku koji je delegacija organizovala sa predstavnicima civilnog sektora koji aktivno prate predizborni i izborni proces u Srbiji.

Programski direktor TS Nemanja Nenadić sastao se istog dana sa predstavnicima ODIHR posmatračke misije – odeljenje za medije. Tema razgovora bili su medijski zakoni značajni za borbu protiv korupcije generalno, kao i sa stanovišta izborne kampanje i izbora. Nenadić je prethodno (28. marta) imao sastanak i sa pravnim odeljenjem ODIHR misije na temu zakona koji uređuju izbore i izbornu kampanju i šta u njima treba menjati (Zakon o Agenciji, Zakono o finansiranju političkih aktivnosti, izborni zakoni, Krivični zakonik).

U protekloj nedelji održane je sastanak koalicije nevladinih organizacija Preugovor, u kojoj je i TS, na temu izveštaja Evropskoj komisiji u vezi sa poglavljima 23 i 24.

Sa Đorđem Krivokapićem iz SHARE fondacije razgovarali smo o praćenju izborne kampanje preko društvenih mreža i saradnji u zagovaranju izmena Zakona o slobodnom pristupu informacijama i propisa koji uređuju izbornu kampanju. Izmene tog zakona i otvaranje podataka bili su tema i razgovora sa Ivanom Grujićem iz leskovačke NVO Edukacioni centar.

Antikorupcijsko savetovalište (ALAC) je u protekle dve sedmice primilo 29 poziva (0800 081 081) i 14 mejlova (ts@transparentnost.org.rs) a do podataka o još 36 slučajeva smo došli na druge načine (lični kontakt, Fejsbuk, internet, pres kliping).

TS je svom internet sajtu objavila devet tekstova, a na [Facebook stranici](#) 10 tekstova, komentara, linkova.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnoj sedmici:

Pod lupom¹

Suptilo umeće skretanja sa teme

8. april 2016.

Na novinarsko pitanje o zapošljavanju „lažnog Norvežanina“ u gradskim službama i preduzećima, gradonačelnik Beograda Siniša Mali [odgovara](#) da je "Stenberg, kad se zapošljavao u gradsku upravu, dao sve validne papire i izvod iz državljanstva i validnu ličnu kartu i na tome se sve ono što gradska uprava može da uradi završava".

Iako se neretko dešava da se novinari kada pišu o nekom događaju ne pogode suštinu problema, veština aktuelnog gradonačelnika Beograda da umesto o suštinski problematičnim stvarima odgovara na nešto što nije ni bilo sporno ih nadilazi. Tako je, svojevremeno, na osporavanje načina odabira investitora za „Beograd na vodi“, gradonačelnik pričao o tome kako prostor u priobalju Save ne bi bio očišćen od đubreta da nije ovog projekta. Sada, u slučaju u kojem je suštinski sporan [način na koji se dolazi na odgovorne funkcije](#) u gradskoj upravi i gradskim javnim preduzećima („po preporuci pomoćnika gradonačelnika“) a državljanstvo i poreklo osobe samo bizaran element priče, gradonačelnik daje odgovor o tome da su papiri o državljanstvu bili „čisti“.

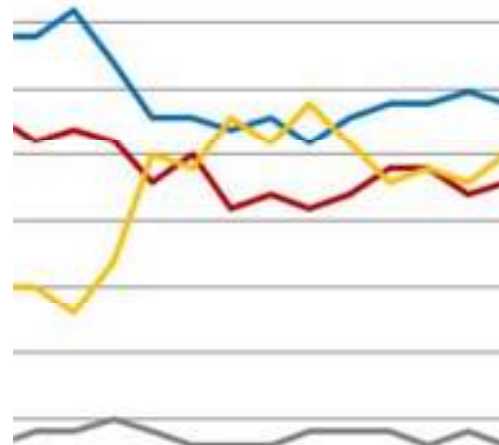
Možda će narednih dana gradsku upravu u Beogradu zapljusnuti talas zainteresovanih kandidata za zaključivanje „ugovora o privremenim i povremenim poslovima“, mesta u nadzornim odborima i druge položaje u javnim preduzećima, koji će dostaviti „izvod iz knjige rođenih i kopiju lične karte“.

¹<http://goo.gl/PjRIEj>

Predizborne ankete

7. april 2016.

Predizborno doba obiluje anketama u kojima se daju prognoze izbornog uspeha partija. Rade se istraživanja koja treba da pomognu kreatorima kampanja da bolje formulišu poruke biračima i ona koja utvrđuju volju potencijalnih birača. Saopštavanje nalaza, naročito kada su izvori, metodologija i naručilac neimenovani, imaju često za cilj kreiranje javnog mnjenja, a ne njegov presek.

Mnogo su ređa istraživanja koja se odnose na teme kampanje – ne samo za koga bi ljudi glasali, već i šta smatraju bitnim. U takvim istraživanjima se korupcija redovno navodi kao jedan od glavnih problema. Tako je i u podacima iz telefonske ankete CESID-a koji su juče objavljeni na TV B92 i Prva. Iako se nalazi na trećoj poziciji, korupcija kao problem sa 3,3% daleko zaostaje iza „nezaposlenosti“ i „siromaštva“. Problem kod ovakvih pitanja jeste to što su problemi međusobno povezani – siromaštvo je kod mnogih posledica nezaposlenosti, korupcija može da bude razlog za nemogućnost nalaženja određenog posla, ona pospešuje siromaštvo, ali se i sama javlja

usled nemogućnosti javnog sektora da pruži zadovoljavajuće usluge itd. U svakom slučaju, ovi podaci su znak da će borba protiv korupcije i dalje figurirati među prioritetima, ali je jasno da će se političari u kampanji više baviti „otvaranjem radnih mesta“, polaganjem kamena temeljaca, nego što će se baviti antikorupcijskim pitanjima.

Pošto je „borba protiv korupcije“ bilo jedno od najvažnijih obećanja vladajuće SNS pre četiri godine, vrlo je zanimljivo kako građani vide rezultate. Barem 6,4% anketiranih je u tom pogledu veoma zadovoljno i navodi borbu protiv korupcije najpozitivnijim rezultatom Vlade (uz 5,4% koji misle da je „sve dobro“). Nešto je više građana koji smatraju da su korupcija i stranačko zapošljavanje najnegativniji rezultat rada Vlade – 7,3% (uz 14,5% onih koji nisu mogli da odrede šta je najnegativnije). „Najveći broj onih koji smatraju da je članska karta stranke ulaznica za posao dolazi iz redova visoko obrazovanih“ – kaže se u istraživanju.

Na prvi pogled, ovi rezultati ukazuju na to da je ocena posvećenosti i uspešnosti vlasti u borbi protiv korupcije prilično loša. Svakako je dobar znak to što čak svaki sedmi građanin kao prvi izbor među mnogim temama ocenjuje korupciju/antikorupciju vlasti, bilo da o toj aktivnosti ima dobro ili loše mišljenje. Međutim, za donošenje potpunijih zaključaka o stavu građana potrebno je sačekati rezultate drugih istraživanja, čija metodologija daje vremena da se temeljnije ispituju stavovi građana. Transparency International je jedno takvo istraživanje – Globalni barometar korupcije - sprovedila tokom zime 2015/2016, ali će rezultati za Evropu biti objavljeni tek u junu ove godine.

Kolateralna korist od predizbornog špartanja Srbijom

5. april 2016.

Od učestalog predizbornog špartanja Srbijom, koje ovih dana praktikuje većina ministara u tehničkoj vladi, ima i neke koristi – ako su ranije verovali svojim saradnicima da je „sve u redu“ ili bili nesvesni nekog problema, posete im mogu dati korisne uvide u pravo stanje stvari.

To se dogodilo i potpredsednici/ministarki građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, Zorani Mihajlović, kada se zaputila na jednu ministarsko-promotivnu aktivnost i stranački skup. "Kada sam dolazila danas u Užice preko Rudnika, na deonici od 27 kilometara nismo zatekli nijednog radnika i to je drugi put da prolazim tim putem i da ne vidim radnike. Izvođač je "Srbijautoput" i moj poziv je da pod hitno pošalju svoje radnike i počnu da rade", rekla je Mihajlović. "Imenovaćemo svakog izvođača koji ne radi svoj posao i budite sigurni da će već u naredne dve nedelje biti raskinuti ugovori ukoliko ne počnu da rade. Niko nema prava nijedan dan niti sat da ne bude na terenu, jer je vlada dala garancije za taj novac".

Ovakve izjave su verovatno korisne sa stanovišta predizbornog marketinga. Ako pored

toga pomognu da se problem reši, tim bolje. Međutim, da bi se problem rešio, trebalo bi, za početak, znati u čemu se on sastoji. Naime, nije problem to što nema radnika na gradilištu, to je samo manifestacija nekog drugog problema. Na primer, problem bi moglo biti odsustvo sistemske kontrole od strane Ministarstva ili javnog preduzeća, neizmirivanje obaveza prema firmi koja izvodi radove ili nezavršeni poslovi koji su povezani sa putogradnjom (npr. eksproprijacija). Sa stanovišta odnosa između države i izvođača radova bitno je da li će posao biti završen u zadatom roku i da li će biti obavljen onako kako je ugovoreno (npr. debljina i kvalitet asfalta), a ne koliko će radnika ili mašina da obavlja poslove. Ono što ukazuje na problem je svakako „najava raskida ugovora“. Ako od volje i slučajnih ministarskih poseta gradilištu zavisi hoće li ugovor da bude raskinut kada izvođač ne poštuje obaveze, hoće li biti naplaćene garancije i ugovorna kazna i slično, onda to znači da se obavezni mehanizmi zaštite javnog interesa koje predviđa Zakon o javnim nabavkama inače ne primenjuju. Naravno, sve to, ako je ovaj posao dodeljen uopšte kao kompetitivna javna nabavka i uz finansijske garancije, a ne kao deo nekog dugoročnog angažmana preduzeća „Srbijaautoput“ u kojem obaveze nisu u potpunosti precizirane.

Kad Zakon ne dopušta smenu direktora JP

2. april 2016.

Novinari Insajdera su postavljali pitanja direktoru Srbijagasa, Dušanu Bajatoviću, o poslovanju tog javnog preduzeća, ali su ostali bez odgovora (i umesto toga dobili neprimerene prozivke). Potom su došli kod premijera Vučića, koji je rekao da ne zna odgovor na pitanja o pojedinim troškovima ovog javnog preduzeća,

niti za izjavu Bajatovića, ali da Vlada u tehničkom mandatu ne može da reaguje na to (misli se, verovatno, na nemogućnost razrešenja direktora).

Premijer zaista ne mora da zna i ne bi ni bilo normalno da zna za svaki trošak javnog preduzeća, pa makar bilo reč i o 300 hiljada evra. Zato i postoje nadzorni odbori koje postavlja Vlada, resorni ministar i ministar privrede. Međutim, problem je što je uopšte potrebno baviti se istraživačkim novinarstvom da bi se došlo do informacija o troškovima javnih preduzeća. TS je u istraživanju iz 2014. pokazala da javna preduzeća ne poštuju obaveze objavljivanja dokumenata o svom radu, ali i to da ni novi Zakon, usvojen 2016. nije predvideo detaljniju formu izveštavanja i objavljivanje podataka o praćenju realizacije programa javnih preduzeća.

Izjava o ograničenom mandatu tehničke Vlade, ma koliko inače bila tačna, u ovom slučaju ima i svoju drugu stranu. Možda ne bi ni bilo potrebe da se uopšte razmišlja ili razgovara o razrešenju ovog direktora i o tome da li je to dopušteno po Zakonu o Vladi, da je aktuelna Vlada poštovala drugi zakon koji je sama donela, krajem 2012. godine (o javnim preduzećima). Taj zakon predviđa da se direktori svih javnih preduzeća postavljaju nakon konkursa, koji, u slučaju Srbijagasa, nije ni raspisan (postojala je zakonska obaveza da se to učini do kraja juna 2013).

Konferencije²

Uloga Upravnog suda u primeni antikorupcijskih propisa

5. april 2016.

Transparentnost Srbija predstavila je analizu o ulozi Upravnog suda u primeni antikorupcijskih propisa. Na konferenciji u Medija centru govorilo se o ulozi Upravnog suda u sprovođenju Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije i Zakona o javnim nabavkama, kao i o javnosti rada Upravnog suda.

Programski direktor TS Nemanja Nenadić ocenio je da je nedovoljno poznata značajna uloga koju Upravni sud ima u kontroli vlasti i primeni antikorupcijskih zakona. Upravni sud je doneo veći broj važnih odluka u oblastima kao što su pristup informacijama od javnog značaja (npr. presude zbog nepostupanja Vlade Srbije u slučajevima pristupa informacijama), javne nabavke i sukob interesa javnih funkcionera. Transparentnost Srbija je, na osnovu analize rada Upravnog suda i problema koji se tu javljaju, dala konkretne preporuke za poboljšanje ovih antikorupcijskih propisa.

Izvršna direktorka TS Bojana Medenica kazala je da Upravni sud na mnogo načina može da posluži kao primer dobre prakse među pravosudnim organima kada je reč o javnosti rada. Upravni sud ima ažurnu internet stranicu i informator o radu, kao i mnoštvo objavljenih odluka iz prakse Suda.

Predsednica Upravnog suda Jelena Ivanović rekla je da Upravni sud od svog osnivanja teži da, kroz ocenu zakonitosti upravnih akata, afirmiše društveno odgovorno ponašanje i ukaže na značaj poštovanja zakonitosti u radu organa uprave prilikom odlučivanja u svakom pojedinačnom slučaju.

² <http://transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti-2/konferencije>

Otvorenost prema građanima treba da bude imperativ u radu svih državnih organa, a objektivno, tačno i pravovremeno informisanje o pravima koja im po zakonu pripadaju, treba da bude jasno obrazloženo i lako dostupno. To je put dobre prakse i način jačanja poverenja građana da će njihova na zakonu zasnovana prava biti zaštićena, rekla je sudija Ivanović.

Analizu "[Javnost rada Upravnog suda](#)" i "[Praksa Upravnog suda u primeni antikorupcijskih zakona](#)" možete preuzeti sa sajta TS.

Juriš u medije preko promotivnih aktivnosti funkcionera

5. april 2016.

I u ovoj izbornoj kampanji državni funkcioneri imaju **veliki broj "promotivnih aktivnosti"**, čiji je **glavni cilj osvajanje prostora u medijima**, van termina rezervisanih za stranačko predstavljanje.

Prve, preliminarne, nalaze monitoringa koji sprovodi Transparentnost Srbija predstavio je saradnik TS Zlatko Minić na konferenciji za novinare Novosadske novinarske škole u Medija centru (<http://goo.gl/7DRPPf>).

U monitoringu koji obuhvata tri nedelje kampanje (od 14. marta do 3. aprila) zabeležen je značajan rast broja promotivnih aktivnosti u odnosu na tri nedelje u istom periodu 2015. godine (posmatrane kako bismo uporedili izborni i "vanizborni" period).

Ovaj rezultat je utoliko značajniji, jer je i u toku 2015. broj "promotivnih" aktivnosti bio relativno visok. To je, naime, posledica činjenice da je određeni broj zvaničnika, prvenstveno republičkih, u stalnoj "funkcionerskoj kampanji" još od polovine 2014. godine.

Za neke od promotivnih aktivnosti, zabeleženih u protekle tri sedmice, **teško je zaključiti kakvo je objašnjenje za angažovanje državnih funkcionera** - na primer, ministar za rad, boračka i socijalna pitanja porinuo je morski brod u brodogradilištu kod Zrenjanina ili ministar pravde i direktor Kancelarije za Kosovo i Metohiju otvorili su minijaturni park ("urbani džep") na opštini Vračar.

Što se konkretnih brojeva tiče, **najviše aktivnosti** (ne računajući tu stranačke skupove i aktivnosti državnih organa koji su u "redovnom opisu posla", poput sednica Vlade) za ovaj 21 dan imao je premijer **Vučić - 28, slede gradski funkcioneri Siniša Mali i Goran Vesić i ministar Vulin sa po 25**

aktivnosti. Daleko ispod njih na listi su direktor Kancelarije za KiM sa 14, ministar Stefanović sa 12, Ivica Dačić sa 10 i potpredsednik Vlade Vojvodine Miroslav Vasin sa devet aktivnosti.

Kada se izdvoje **samo promotivne aktivnosti** (posete firmama, školama, bolnicama, sudovima, otvaranje fabrika, gradilišta, sajмова, potpisivanja ugovora i memorandumа o izgradnji i ulaganju, stipendiranju, predstavljanje planova izgradnje, uručenje stipendija, pomoći i poklona, razgovor sa građanima, radnicima...) **ubedljivo vode Mali (23), Vesič (22), Vulin (20)**, dok je Vučić za sada bez podijuma, na četvrtom mestu, sa 13 promotivnih aktivnosti.

Primetno je da je Zorana Mihajlović, koja je imala najviše proomotivnih aktivnosti 2014. godine, sada manje aktivna kao državni funkcioner (četiri promotivne i četiri ostale aktivnosti). U ostale aktivnosti, inače, spadaju sastanci u kabinetu, u inostranstvu, sastanci sa domaćim zvaničnicima u drugim gradovima, manifestacije poput okruglih stolova, konferencija i sl.

Ogromna aktivnost gradskih funkcionera, iako nisu raspisani izbori za Skupštinu grada, usmerena je na izbore za gradske opštine. Tako se na sajtu www.beograd.rs može naći izveštaj sa aktivnosti na kojoj su trojica državnih funkcionera promovisali gradske i kritikovali opštinske vlasti koje nisu iz iste političke opcije (<http://goo.gl/rX2k5z>).

Kad već pominjemo gradske funkcionere, u monitoringu je uočeno i da pojedini **državni organi redovno organizuju prevoz novinara na svoje promotivne aktivnosti**. U tome prednjače upravo gradski funkcioneri Siniša Mali i Goran Vesič ali i predsednik Vlade Vojvodine Bojan Pajić.

U monitoringu je uočeno da se ponavlja situacija viđena i na ranijim izborima (2012. i 2014. godine) - **funkcioneri organizuju neki "pseudodogađaj", promotivnu aktivnost, na koju često povedu i novinare, a potom u istom mestu, malo potom, drže stranačke skupove**.

Primeri za takvo postupanje su:

VELIKO GRADIŠTE - U 11 sati ministar zdravlja Zlatibor Lončar obiće će Dom zdravlja u Velikom Gradištu i ambulantu u Srednjemu.

SREDNJEVO - U 12 sati ispred zdravstvene stanice u Srednjemu član Predsedništva Srpske napredne stranke Zlatibor Lončar razgovaraće sa meštanima Srednjeva.

KRAGUJEVAC - U 10 sati ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja Aleksandar Vulin otvoriće renovirani Centar za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju u Zavodu za smeštaj odraslih lica "Male pčelice".

KRAGUJEVAC - U 11 sati Gradski odbor Pokreta socijalista organizuje konferenciju za medije na kojoj će lider te stranke Aleksandar Vulin najaviti početak izborne kampanje u Kragujevcu.

SMEDEREVO - U 11.00 u selu Vučak direktor Kancelarije za Kosovo i Metohiju Marko Djurić razgovaraće sa meštanima tog sela u koje su se doselili Srbi sa KiM. U 12.00 u Kovačićevu on će razgovarati sa interno raseljenima sa KiM smeštenim u dve zgrade, nakon čega će dati izjavu. Prevoz u 9.15 sa parkinga ispred istočnog ulaza Palate Srbije (Bulevar Mihaja Pupina 2).

SMEDEREVO - U 13 sati član Predsedništva SNS Marko Djurić razgovaraće sa raseljenim licima sa KiM i građanima Smedereva na Tribini u Centru za kulturu.

Kao pozitivno, za sada se može notirati da je **predsednik Srbije**, iako se "nudio" da pomogne SNS u kampanji (<http://goo.gl/CXJzI0>) **potpuno pasivan**, kao i 2014. godine - za tri posmatrane nedelje nije imao niti jednu promotivnu aktivnost. Pozitivnim bi se moglo označiti i to da Aleksandar Vučić ima znatno manje vezivanja državnih promotivnih aktivnosti sa stranačkim skupovima, nego na izborima 2014. godine.

Na današnjoj prezentaciji ukazano je da ovakvi "psuedodogađaji" nisu srpski izum i da slični pokušaji funkcionera postoje u mnogim zemljama, pa i onima sa dugom demokratskom tradicijom. Ono što se razlikuje jeste odnos medija prema takvim događajima. Dok drugde postoje propisi ili dobra praksa, pa mediji razgraničavaju šta je zaista vest, a šta promotivna aktivnost i izveštavanje o funkcionerima koji su u kampanji ograničavaju na suštinu informacije, ponekad čak bez tona ili slike, u medijima u Srbiji takvi događaji dominiraju vestima, van termina predviđenih za izborni marketing.

Rešenje može biti u **samim medijima** koji bi prepoznali šta je vest i koji bi bili uzdržani prema ovakim aktivnostima, može se (za elektronske medije) tražiti kroz **pravila koja bi propisalo regulatornu telo** ili kroz **regulisanje u okviru izbornog zakonodavstva** šta funkcioneri smeju a šta ne smeju da rade u kampanji (kao što je učinjeno u nekim zemljama u okruženju).

Jer, kao što je TS više puta naglašavala, život ne treba da stane tokom kampanje, ali **ne mora svaku traku na svakom novoizgrađenom kilometru ili obnovljenom toaletu da preseče državni funkcioner**.

Mediji

Kupovina priznanja za direktore JP i JKP

Alo, 3. april 2016.

Iako je još pre tri godine objavljeno da su "priznanja" za najbolje preduzeće i za najboljeg menadžera koja dodeljuje Evropska poslovna skupština (EBA) ustvari kupljene nagrade, i dalje se na njih razbacuje novac poreskih obveznika.

Niz preduzeća iz Srbije i drugih zemalja regiona kao i više menadžera privatnih, ali i javnih preduzeća, dobilo je to priznanje prethodnih godina, pri čemu su izdvajali po nekoliko hiljada evra za putne troškove i 5-6.000 evra za "kotizaciju" ili "akreditaciju" ili "izradu priznanja". Prema [navodima CINS-a iz 2013. godine](#), odabir dobitnika funkcioniše tako što se EBA, najčešće e-mailom, obrati većem broju pojedinaca ili organizacija, koje obavesti da su ušli u uži krug za izbor nagrade te da moraju snositi troškove puta i smeštaja u gradu održavanja dodele, učestvovanja u ceremoniji, kao i troškove za medalju, skulpturu ili plaketu, te video snimka i fotografija sa događaja. Od toga da li pristaju da plate troškove i pozitivno odgovore na prvi kontakt sa EBA-om, zavisi da li „nominovani“ postaje „nagrađeni“.

List Alo piše da su se ove godine "priznanjem" okitili JKP Gradske pijace Beograd, što je građane Srbije koštalo 6.000 evra, i Institut za plućne bolesti u Sremskoj Kamenici.

Nemanja Nenadić za Alo je izjavio da ovakvi troškovi, kada su u pitanju javna preduzeća, odnosno budžetski korisnici, predstavljaju neracionalno trošenje budžetskih sredstava. Pored toga, sporna je i formalna zakonitost ovakvih troškova. „Kupovina nagrada“ predstavlja jednu vrstu javne nabavke, a sigurno da nije bio sproveden postupak iz tog zakona pre nego što je načinjena isplata. Isto tako, ugovori kod kojih se navodi neki drugi pravni osnov, a za svrhu imaju kupovinu nagrade, bili bi nezakoniti.

